

Högskolan Dalarnas samarbete med Ylab om uppdragsutbildning

Universitetskanslersämbetet konstaterar att Högskolan Dalarna har brutit mot gällande bestämmelser när lärosätet har sålt uppdragsutbildning till enskilda näringsidkare.

Högskolan har vidare brutit vad gäller granskningen av den information som samarbetspartnern Ylab har lämnat. Högskolan har inte heller i tillräcklig omfattning granskat om köpare av uppdragsutbildningen uppfyllt villkoren i gällande bestämmelser. Högskolan kan inte undgå kritik för dessa brister.

Anmälan

NN har anmält Högskolan Dalarna till Universitetskanslersämbetet för en uppdragsutbildning som högskolans akademi för hälsa och samhälle genomfört i samarbete med företaget Yvonne Lin AB (Ylab). NN har anfört bl.a. följande. I juli 2012 betalade de en faktura från Ylab på 49 000 kr. Senare fick de information om att Högskolan Dalarna skulle skicka en separat faktura på 6 125 kr inkl. moms, men att Ylab då skulle återbetala pengarna, vilket inte har skett. Hon har också gång på gång blivit lovad högskolepoäng av högskolan, men inget händer. Hon ifrågasätter också Ylabs rätt att samla in och behålla moms på detta sätt, om läraren ens var behörig att undervisa, huruvida det över huvud taget var en uppdragsutbildning och om ens uttagningsförfarandet gick rätt till, då det inte gick via högskolan. Hon talade med en jurist, som ifrågasatte högskolans rätt att sluta avtal på detta vis då ingen arbetsgivare betalar.

NN har även anfört följande. Högskolan Dalarna och Ylab fick deltagarna att använda sig av antingen egna firmor, eller som i hennes fall, hennes brors enskilda firma, då hon inte hann starta eget vid den tidpunkten för att betala in pengarna. Det skulle gå bra att använda en annan enskild firma till detta, fick hon veta av Ylab. Alltså använde de sig av "H-O's Fastighetsservice", och det hörs ju på namnet hur "relaterat" detta är till hennes utbildning. Nu är det naturligtvis så att hennes bror aldrig har varit vare sig hennes uppdragsgivare eller arbetsgivare. Detta görs enbart för att kringgå reglerna, för att kunna kalla det hela "uppdragsutbildning", och på så sätt kunna ta betalt. Den information hon fick av Ylab var dock att de först måste betala in pengarna till bolaget, för att sedan, när inbetalningskortet från högskolan anlände och de betalat beloppet, få tillbaka motsvarande summa av Ylab. De informerades om att de var tvungna att göra så, för annars skulle de inte få ut sina högskolepoäng. Inte bara är detta ett mycket märkligt förfarande utan det är också bedrägligt gjort av högskolan, som både tar emot och behåller pengarna för egen del, i vetskapen om att Ylab redan har tagit in pengarna från dem. Hon och hennes bror kommer antagligen aldrig se röken av dessa pengar igen, då Ylab hela varen sagt att man ska betala - men inte gör det. Så länge fakturan från

högskolan inte hade kommit, var mannen som var ansvarig för utbildningen relativt hjälpsam och uppmanade Ylab att återbetala pengarna. Tyvärr var hennes bror snäll och ordentlig och betalade fakturan - och efter det upphörde hjälpsamheten snabbt.

NN har bifogat ett avtal mellan Högskolan Dalarna och *H-O's Fastighetsservice* i Särna om kursen Humanbiologiska och sociopsykologiska grunder för hälsoinriktad träning och livsstil (20 hp). Hon har även bifogat fakturor från högskolan respektive Ylab samt skriftlig information som hon fått från Ylab.

Universitetskanslersämbetets remiss till Högskolan Dalarna

Universitetskanslersämbetet har remitterat NNs anmälan till Högskolan Dalarna. I remissen har ämbetet anfört följande.

I 4 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) finns en grundläggande princip om att utbildning ska vara avgiftsfri för studenter. En högskola får dock under vissa villkor anordna uppdragsutbildning mot avgifter. Bestämmelser om detta finns i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor. Av förordningen framgår bl.a. följande. Med uppdragsutbildning avses utbildning som anordnas mot avgift från *annan än en fysisk person* för den som uppdragsgivaren utser (2 §). När det inte är fråga om offentlig uppdragsgivare ska uppdraget avse *personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren* (3 §). Av bestämmelserna följer att en enskild firma inte kan vara uppdragsgivare för högskolans uppdragsutbildning (se vidare Högskoleverkets rapport Uppdragsutbildning – en vägledning, 2003:35 R, s. 21-23).

Av de handlingar som bifogats anmälan framgår att Högskolan Dalarna slutit ett avtal med enskilda firman *H-O's Fastighetsservice* i Särna om kursen Humanbiologiska och sociopsykologiska grunder för hälsoinriktad träning och livsstil (20 hp). Deltagare i utbildningen var NN, Stockholm, som också fått en faktura från Ylab för utbildningen.

Såvitt framgår ger Ylabs webbplats inte någon närmare information om de begränsningar som gäller för deltagande i högskolans uppdragsutbildningar. Enligt ett dokument som NN gett in verkar det som om de studerande får information av Ylab om hur man bildar en enskild firma i anslutning till uppdragsutbildningen. I sin anmälan anför hon bl.a. att Högskolan Dalarna och Ylab fick de studerande att använda antingen egna firmor eller, som i hennes fall, hennes brors enskilda firma. Hon anför också att man kringgår reglerna för att kunna kalla det hela uppdragsutbildning och på så sätt kunna ta betalt.

Omständigheterna ger intryck av ett försök att kringgå bestämmelserna för vilka som kan delta i högskolans uppdragsutbildning.

Mot denna bakgrund anmodas Högskolan Dalarna att besvara följande:

1. Redogör för samarbetet med Ylab/Ylab Education om uppdragsutbildning. Bifoga ev. samarbetsavtal med företaget.
2. Redovisa i en förteckning vilka som köpt de aktuella uppdragsutbildningarna av högskolan (köparens fullständiga namn/firma enligt avtalen).
3. Anser högskolan att den aktuella uppdragsverksamheten bedrivs enligt gällande bestämmelser och riktlinjer för uppdragsutbildning? Om inte, vilka åtgärder avser högskolan att vidta?
4. NN är bl.a. kritisk till att hon inte fått sina högskolepoäng. Högskolan bör även yttra sig över denna fråga.

Universitetskanslersämbetet har även bitt högskolan att bifoga det fullständiga avtalet med H-O's Fastighetservice samt högskolans riktlinjer för uppdragsutbildning.

Yttrande från Högskolan Dalarna m.m.

Högskolan Dalarna har anfört följande i sitt yttrande.

1. Högskolan Dalarnas samarbete med Ylab/Ylab Education om uppdragsutbildning regleras av ett grundläggande samarbetsavtal. Detta avtal anger att en treårig utbildning (PT & Hälsocoach) bestående av praktiska och teoretiska/akademiska kurser ska samarrangeras.

Hittills har formellt utvecklats ett samarbete omfattande två terminers studier. För deltagarens del innebär en termins studier en högskolepoänggivande kurs om 20 högskolepoäng samt ytterligare praktiska inslag som Ylab separat ombesörjer och som inte examineras av Högskolan Dalarna. De två kurser som så här långt är framtagna är IH1020/IH1061, 20 hp, samt IH1062, 20 hp. Kursen IH1020/IH1061 har genomförts vid två tillfällen (höstterminen 12 och vårterminen 13) och IH1062 vid ett tillfälle (vårterminen 13).

I skrivande stund har således totalt tre uppdragsutbildningskurstillfällen genomförts och för vart och ett av dessa har ett separat samarbetsavtal mellan Högskolan Dalarna och Ylab slutits.

Ylab marknadsför utbildningen och rekryterar köpare av densamma. Som framgår av samarbetsavtalen mellan Ylab och Högskolan Dalarna sluter dessa parter sedan separata avtal med köparna. Det framgår klart av avtalen att kursdeltagares arbetsgivare är beställare/avtalspart som utser deltagare och betalar avgiften.

2. [Högskolan har här redovisat köparna av den aktuella utbildningen. Förteckningen har utelämnats.]
3. Högskolan Dalarnas policy och riktlinjer för uppdragsutbildning framgår av bifogade bilagor. Dessa dokument utgår från förordningen om

uppdragsutbildning vid universitet och högskolor, Högskoleverkets föreskrifter om uppdragsutbildning och förordningar om lärarfortbildning.

Högskolan kan konstatera att uppdragsutbildningsförordningens bestämmelse om att försäljning till fysisk person inte är tillåten, är föremål för olika juridiska tolkningar. Av förarbetena framgår att möjligheten att bedriva uppdragsutbildning mot betalning främst motiveras av behovet att fort- och vidareutbilda människor och utveckla deras kompetens som ett led i utvecklingen av de företag eller myndigheter där de är anställda. I kommentaren till förordningen (Hans-Heinrich Vogel i Karnov 2006/07, s. 4603) slås fast att "Avgörande för en eventuell vägran att anordna utbildning kan därför vara beställarens syfte med utbildningen, inte däremot den rättsform (t.ex. ideell förening, stiftelse, aktiebolag, handelsbolag, enskild rörelseidkare) i vilken en enskild beställare - vare sig den utgör ett företag eller en organisation - bedriver sin verksamhet". Under förutsättning att beställaren bedriver näringsverksamhet där den erbjudna utbildningen ger relevant kompetens, bedömer alltså högskolan att uppdragsutbildning kan erbjudas för personer verksamma i en enskild firma.

Däremot är det inte tillåtet att sälja utbildningen till en enskild firma eller annan juridisk person som inte bedriver någon verksamhet utan snarast bildats just för att kringgå uppdragsbestämmelserna. Det är alltså inte lämpligt att deltagare fått hjälp och anvisningar av Ylab avseende hur man bildar en enskild firma i sådant syfte. Högskolan har muntligt informerat Ylab om vilka regler som gäller, men brustit vad gäller granskningen av Ylabs information på företagets webbplats och skriftliga information till presumtiva kunder. Med kännedom om de förhållanden som gällt för anmälaren och det företag inom vars ram hon erhållit en utbildningsplats, skulle högskolan inte ha tecknat avtal. Av avtalet framgår dock inte de förhållanden som anförts, men högskolan har heller inte i tillräckligt hög utsträckning granskat detta företag som beställare.

Högskolan planerar att vidta följande åtgärder:

- De avtal med samarbetspartners som innefattar marknadsförings- och förmedlingsinsatser måste bättre klargöra att köpare av uppdragsutbildningen endast får vara företag som bedriver verksamhet med behov av personalutbildning.
- Högskolan ska själv, utan mellanhand, säkerställa att de företag som vill köpa uppdragsutbildning uppfyller ovan behandlade kriterier innan avtal tecknas.

4. Enligt LADOK-utdrag registrerades NN för 20 hp i kursen IHI020 den 9 februari 2013.

Högskolan har bifogat flera dokument till sitt yttrande, bl.a. avtal, kursplaner och riktlinjer.

NV har i senare skrivelser anfört att hon fått sina högskolepoäng och att den yrkade summan (6 125 kr) har betalats ut av Ylab.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Vad Universitetskanslersämbetet uttalar sig om

Universitetskanslersämbetet har bl.a. till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Ett syfte med tillsynen är att värna om enskilda individers rättigheter genom att kontrollera att universitet och högskolor följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten. Universitetskanslersämbetet utreder inte frågor som kan överprövas av en domstol. Det gäller bl.a. tvister om betalning enligt avtal. Detta beror på att det finns en särskild ordning för hur sådana tvister ska prövas. Universitetskanslersämbetet uttalar sig därför inte om de delar av ärendet som avser betalningen av kursavgifterna och övriga ekonomiska villkor i anslutning till den aktuella uppdragsutbildningen.

Det bör också påpekas att Universitetskanslersämbetet inte har tillsyn över Ylab.

Försäljning av uppdragsutbildning till enskilda näringsidkare

Regler m.m.

Ett universitet eller högskola med staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1993:1434) får bedriva uppdragsutbildning enligt förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (härefter uppdragsutbildningsförordningen). Av 2 § denna förordning framgår att med uppdragsutbildning avses utbildning som anordnas mot avgift från annan än en fysisk person för den som uppdragsgivaren utser.

Högskoleverket, som var tillsynsmyndighet för högskolesektorn till och med 2012, har i anslutning till denna bestämmelse uttalat bl.a. följande i rapporten *Uppdragsutbildning – en vägledning* (2003:35 R, s. 21):

Juridiska personer – sådana organisationer eller rättssubjekt som rättsordningen erkänner som subjekt för egna rättigheter och skyldigheter – är alltså de som kan köpa utbildningen av högskolan. [...]

— — —

Företagsformen enskild näringsidkare kallas ibland enskild firma. Det innebär att en fysisk person själv driver och står för sin rörelse. Ett företag som drivs på detta sätt är inte en juridisk person och kan alltså inte betala avgift för utbildningen. Det gör ingen skillnad om den enskilda firman har många anställda och ett behov av fortbildning och vidareutbildning av sin personal. Den enskilda firman kan i dessa fall ändå inte köpa uppdragsutbildning av ett lärosäte, eftersom firman inte är en juridisk person.

Högskolan Dalarna har i sitt yttrande anfört att bestämmelsen i 2 § uppdragsutbildningsförordningen är föremål för olika juridiska tolkningar. Högskolan har hänvisat till professor Hans-Heinrich Vogels kommentar till uppdragsutbildningsförordningen i *Svensk lagsamling med kommentarer* (Karnov). I kommentaren anförs följande i anslutning till 2 §¹:

Enligt prop. 1984/85:195 s. 5 och 12 och UbU 1985/86:4 s. 7 förutsattes beställare vara företag och organisationer, statliga myndigheter samt kommuner och landstingskommuner. Syftet med att anordna uppdragsutbildning skulle få vara att tillgodose behovet att fort- och vidareutbilda människor eller att eljest utveckla deras kompetens som ett led i utvecklingen av de företag eller myndigheter där de är anställda, inte däremot att andra enskilda organ eller enskilda personer skall kunna köpa utbildning. Dessa uttalanden får fortfarande anses vara vägledande, se numera 3 § 2 och 3 st. Avgörande för en eventuell vägran att anordna utbildning kan därför vara beställarens syfte med utbildningen, inte däremot den rättsform (t.ex. ideell förening, stiftelse, aktiebolag, handelsbolag, enskild rörelseidkare) i vilken en enskild beställare - vare sig den utgör ett företag eller en organisation - bedriver sin verksamhet.

Finns det anledning att göra en annan bedömning än Högskoleverket?

Universitetskanslersämbetet konstaterar att enligt 2 § uppdragsutbildningsförordningen kan inte fysiska personer köpa uppdragsutbildning av universitet och högskolor. Bestämmelsen kan därmed inte uppfattas på annat sätt än att köparen måste vara en juridisk person av något slag.

En enskild näringsidkare är en fysisk person som driver näringsverksamhet (se t.ex. prop. 2007/08:4, s. 47). Som Högskoleverket konstaterade är en enskild näringsidkare (enskild firma) ingen juridisk person. Redan av denna omständighet följer alltså att en enskild näringsidkare inte kan vara köpare av uppdragsutbildning.

Högskolans uppfattning att enskilda näringsidkare kan vara köpare av uppdragsutbildningar går mot denna bakgrund inte att förena med bestämmelsens ordalydelse. Frågan är om det trots detta finns anledning för Universitetskanslersämbetet att göra en annan tolkning av bestämmelsen än vad Högskoleverket har gjort.

Den nu gällande uppdragsutbildningsförordningen har haft flera föregångare, bl.a. förordningen (1985:1037) om uppdragsutbildning i anslutning till statlig och kommunal högskoleutbildning. De principiella utgångspunkterna och riktlinjerna för 1985 års förordning framgår av regeringens proposition (1984/85:195) om uppdragsutbildning. I propositionen anförde föredragande statsråd bl.a. följande (s. 12):

¹ Databasversionen

Av vad jag har anfört i det föregående har framgått att jag anser att grunden för uppdragsutbildning inom det offentliga utbildningsväsendet är behovet att fort- och vidareutbilda människor eller att eljest utveckla deras kompetens som ett led i utvecklingen av de företag eller myndigheter där de är anställda. Till detta kommer den arbetsmarknadspolitiskt motiverade uppdragsutbildningen, initierad av arbetsmarknadsverket.

Beställare av uppdragsutbildning blir med denna utgångspunkt dels enskilda företag eller sammanslutningar av företag, organisationer eller andra juridiska personer i sin egenskap av arbetsgivare, dels statliga och kommunala myndigheter. Uppdragsutbildningen är således inte till för att andra enskilda organ eller enskilda personer skall kunna köpa utbildning. Jag har bedömt det som vanskligt att söka i författning precisera vilka som skall kunna köpa utbildning - någon rätt att få uppdragsutbildning utförd är det ju under inga förhållanden fråga om utan vederbörande utbildningsanordnare måste alltid göra en bedömning från fall till fall. Jag utgår för min del från all sådana bedömningar kommer att göras med utgångspunkt i vad jag nu har anfört om grunderna för uppdragsutbildning. Jag vill stryka under att innebörden i uppdragsutbildning aldrig får urholkas på ett sådant sätt att det i praktiken blir fråga om att enskilda personer köper sig utbildning.

I anslutning till riksdagsbehandlingen av propositionen anförde utbildningsutskottet följande (bet. UbU 1985/86:4, s. 7):

I likhet med föredragande statsrådet vill utskottet stryka under att verksamheten med uppdragsutbildning vänder sig dels till företag, organisationer eller andra juridiska personer i deras egenskap av arbetsgivare, dels till statliga och kommunala myndigheter. Det får alltså inte bli fråga om att t.ex. enskilda personer genom att köpa sig utbildning kringgår eljest gällande regler för antagning till högskoleutbildning.

Den angivna förordningen (1985:1037) om uppdragsutbildning i anslutning till statlig och kommunal högskoleutbildning trädde i kraft den 1 januari 1986. Enligt förordningens 1 § kunde statliga, kommunala och landstingskommunala myndigheter vara uppdragsgivare i fråga om personalutbildning och utbildning som betingas av arbetsmarknadsskäl. "Enskilda företag och organisationer" kunde vara uppdragsgivare i fråga om personalutbildning.

1985 års förordning upphävdes i samband med de omfattande högskolereformer som genomfördes 1992–1993. I stället kom möjligheten att bedriva uppdragsutbildning att bestämmas genom motsvarande villkor i de årliga regleringsbrev för universitet och högskolor. Genom förordningen (1997:845) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor kom dock uppdragsutbildningen återigen att författningsregleras. Enligt 2 §

denna förordning avsågs med uppdragsutbildning ”utbildning som anordnas mot avgift från annan än enskild för personer som uppdragsgivaren utser.”

Den 1 januari 2003 trädde därefter förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor i kraft. Jämfört med 1997 års förordning förändrades bestämmelsen om vilka som kan köpa uppdragsutbildning genom att 2 § fick den lydelse som redovisats ovan. Några vägledande förarbetsuttalanden till bestämmelsen finns inte.

Universitetskanslersämbetet gör följande överväganden.

Universitetskanslersämbetet anser att de redovisade förarbetsuttalandena närmast ger stöd för uppfattningen att enbart juridiska personer skulle få köpa uppdragsutbildning enligt 1985 års förordning. Förarbetena innehåller dock inte någon särskild riksdagsbindning av betydelse för den nu aktuella tolkningsfrågan. Den precisering av köparkretsen som har skett genom 2002 års uppdragsutbildningsförordning medför också att förarbetena inte kan tillmätas någon avgörande roll i denna tolkningsfråga. Ämbetet anser mot denna bakgrund att förarbetena inte kan ligga till grund för en tolkning som innebär att enskilda näringsidkare kan köpa uppdragsutbildning i strid mot lydelsen av 2 § uppdragsutbildningsförordningen. Inte heller har det framkommit andra skäl för att jämställa enskilda näringsidkare med aktiebolag och andra juridiska personer när det gäller möjlighet att köpa uppdragsutbildning.

Universitetskanslersämbetet gör därför samma bedömning som Högskoleverket och upprepar verkets ställningstagande att enskilda näringsidkare inte kan köpa uppdragsutbildning enligt uppdragsutbildningsförordningens bestämmelser.

Av utredningen framgår att Högskolan Dalarna trots detta har sålt uppdragsutbildning till ett antal enskilda näringsidkare. Universitetskanslersämbetet anser att högskolan därmed har brutit mot 2 § uppdragsutbildningsförordningen.

Samarbetet med Ylab

Statliga universitet och högskolor får bedriva uppdragsutbildning enligt uppdragsutbildningsförordningen. Det finns inga hinder mot att ett lärosäte anlitar en mellanhand som förmedlar lärosätets uppdragsutbildning. Det förekommer t.ex. att dotterbolag till de statliga holdingbolag som är knutna till lärosätena har sådana uppgifter.

I det aktuella ärendet har högskolan samarbetat med ett fristående företag (Ylab). Samarbetet har bl.a. inneburit att företaget förmedlat högskolans uppdragsutbildningar. Uppdragsutbildningsförordningen lägger inga hinder mot ett samarbete med ett fristående företag. Samtidigt visar ärenden från Högskoleverkets tillsynsverksamhet att sådana samarbeten kan ställa högskolan inför särskilda utmaningar. Det är därför viktigt att högskolan uppmärksammar hur de fristående företagen genomför sin del av arbetet, bl.a.

vad gäller marknadsföring och rekrytering av köpare. Det är alltid högskolan som ansvarar för att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande författningsbestämmelser.

I likhet med högskolan anser Universitetskanslersämbetet att det är olämpligt att deltagare har fått hjälp och anvisningar av Ylab i syfte att kringgå bestämmelserna om uppdragsutbildning. Som högskolan har konstaterat i sitt yttrande har lärosätet brutit vad gäller granskningen av Ylabs information på företagets webbplats och i den skriftliga informationen till presumtiva kunder. Ämbetet anser också att lärosätet inte i tillräcklig omfattning har granskat om köpare av uppdragsutbildningen uppfyllt uppdragsutbildningsförordningens villkor. Högskolan kan inte undgå kritik för dessa brister. Ämbetet konstaterar att högskolan avser att vidta åtgärder med anledning av bristerna och nöjer sig med detta.

Vad NN har anfört i övrigt föranleder inget uttalande av Universitetskanslersämbetet.

Uppföljning

Som framgår av detta beslut anser Universitetskanslersämbetet att högskolan har brutit mot 2 § uppdragsutbildningsförordningen genom att sälja uppdragsutbildning till enskilda näringsidkare. Mot denna bakgrund anmodas högskolan att senast den 27 mars 2014 redovisa för Universitetskanslersämbetet vilka åtgärder som lärosätet vidtar med anledning av detta ställningstagande.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Mikael Herjevik.

Christian Sjöstrand

Mikael Herjevik

Kopia till:
NN